

Zisťovanie populačnej klímy v SR **(Návrh)**

INFOSTAT
Výskumné demografické centrum

marec 2001

Zisťovanie populačnej klímy v SR (Návrh)

Autor: Boris Vaňo

**Edícia: Akty
Bratislava, marec 2001**

Štúdia poukazuje na potrebu zisťovania populačnej klímy a obsahuje aj návrh takéhoto zisťovania v Slovenskej republike.

Táto práca bola vytvorená v Inštitúte informatiky a štatistiky Bratislava. Jej text je možno použiť len po príslušnom citovaní.

Práce neprešla jazykovou úpravou.

Obsah

1. Úvod	4
2. Prehľad zisťovaní populačnej klímy	4
2.1 Zisťovanie populačnej klímy v zahraničí	4
2.2 Zisťovanie populačnej klímy na Slovensku (v rámci Československa)	8
2.3 Zisťovanie populačnej klímy na Slovensku od roku 1993	10
3. Návrh zisťovania populačnej klímy v Slovenskej republike	11
4. Záver	14
Literatúra	15

1. Úvod

Rozhodovanie manželských resp. partnerských párov o počte detí závisí na mnohých faktoroch. Ide predovšetkým o spoločenský a politický vývoj, ekonomickú a sociálnu situáciu, demografické, kultúrne, historické, a psychologické faktory, módne vplyvy a viacero ďalších menej významných faktorov.

Súhrnný vplyv všetkých faktorov vytvára určitú populačnú klímu, ktorou sa rozumie vplyv okolia na populačnú reprodukciu. Najobjektívnejším vyjadrením populačnej klímy je realizovaná plodnosť, preto nie je možné oddeliť výskum populačnej klímy od skúmania plodnosti. Štúdium populačnej klímy má význam hlavne v súčasnom období, kedy vo vyspelých krajinách rodiny plánujú a ovplyvňujú počet svojich detí. Najlepšie informácie o populačnej klíme je možné získať pomocou výberového zisťovania.

Pre dobré fungovanie spoločnosti v najrôznejších oblastiach, je potrebné poznať zámery a názory obyvateľstva týkajúce sa oblasti reprodukcie. Bez poznania názoru obyvateľov na ideálny, plánovaný a skutočný počet detí, bez poznania dôvodov pre rozhodovanie obyvateľstva v tejto oblasti, nie je možné robiť účinnú populačnú a rodinnú politiku, ani spravodlivú sociálnu politiku. Zaujímavý je nie len súčasný stav populačnej klímy ale aj jej budúci vývoj.

Informácie o populačnej klíme sú dôležité aj pri konštrukcii populačných prognóz. Pri príprave a vyhodnocovaní jednotlivých prognostických scenárov je problematické vychádzať len z minulých trendov a nezohľadniť zámery, postoje a názory obyvateľstva.

2. Prehľad zisťovaní populačnej klímy

2.1 Zisťovanie populačnej klímy v zahraničí

V zahraničí existujú v súčasnosti dva významné medzinárodné projekty, ktorých cieľom je zisťovanie populačnej klímy. Ide o veľké projekty, podporené organizačne a odborne významnými demografickými inštitúciami a uznávanými odborníkmi.

Fertility and Family Surveys (FFS)

FFS je medzinárodný projekt, ktorý vznikol v roku 1988 s finančnou podporou Populačného fondu OSN (UNFPA) a ktorý bol realizovaný v členských štátoch Európskej

hospodárskej komisie OSN (UN/ECE). Koordináciou projektu bolo poverené Oddelenie pre populačné otázky (PAU).

Demografickým východiskom FFS bola demografická situácia vo všetkých členských krajinách ECE, ktorá bola charakteristická podobnými trendami – pokles pôrodnosti, zmeny v štruktúre rodín a domácností, demografické starnutie. Na túto situáciu museli nadviazať opatrenia v politickej, ekonomickej a sociálnej oblasti. To bol hlavný dôvod pre vznik FFS. Toto zisťovanie sa vyznačuje medzinárodnou porovnatelnosťou, metodickou prepracovanosťou a významnosťou otázok. Otázky boli zamerané hlavne na rodinu (vznik a zánik rodiny, partnerstvo, postoj k rodičovstvu, životný štýl) a deti (ideálny a skutočný počet detí, plánovanie počtu detí, hodnota detí).

Okrem základnej charakteristiky domácnosti a jej jednotlivých členov sa v dotazníku FFS nachádzalo 9 hlavných sekcií: rodičovská domácnosť, partnerstvo, deti, tehotenstvo, regulácia plodnosti, názory na narodenie deti, iné názory, vzdelanie a zamestnanie, vlastnosti partnera. Okrem hlavných sekcií, ktoré boli pre každú zúčastnenú krajinu povinné, boli súčasťou FFS aj štyri nepovinné moduly: migrácia, antikoncepcia, hodnoty a presvedčenie, populačná politika.

Pôvodným zámerom bolo uskutočniť zisťovanie v priebehu 90. rokov vo všetkých členských krajinách ECE. V pôvodnej zostave na začiatku 90. rokov figurovalo aj Slovensko (v rámci Československa). Zisťovanie sa však uskutočnilo až po rozdelení republiky a zúčastnila sa ho už len Česká republika. Celkove sa v 90. rokoch na projekte FFS zúčastnilo 23 krajín: Belgicko, Bulharsko, Nemecko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Taliansko, Kanada, Litva, Lotyšsko, Nový Zéland, Holandsko, Nórsko, Rakúsko, Poľsko, Portugalsko, Švédsko, Švajčiarsko, Slovinsko, Španielsko, Česká republika, Maďarsko a USA.

S ohľadom na medzinárodnú porovnatelnosť výsledkov bol vyvinutý štandardný dotazník s príslušným popisom dátovej vety. Do roku 1998 boli údaje za všetky zúčastnené krajiny uložené v databanke, každá krajina mala za úlohu vypracovať národnú správu. Súčasťou FFS boli samozrejme aj ďalšie výstupy, predovšetkým medzinárodné porovnania. Projekt FFS bol formálne ukončený v decembri 1999. Počas celého roku 2000 pokračovali ešte vyhodnotenia výsledkov projektu formou národných správ a medzinárodných konferencií.

V súčasnosti prebiehajú prípravy na realizáciu ďalšej etapy Fertility and Family Surveys (FFS2). Ide o medzinárodný projekt, nadväzujúci na projekt FFS, ktorý sa realizoval v 90.

rokoch. Odborným garantom projektu FFS2 je Max – Planck – Institut für demografische Forschung v Rostocku (MPIDF).

Cieľom tohoto projektu je

- zber údajov o demografickom správaní, postojoch a hodnotách, ako aj o sociálno-ekonomickom pozadí týchto charakteristík u jednotlivých respondentov (mužov a žien) vo veku od 18 do 44 rokov, ďalej
- analýza týchto dát s dôrazom na súčasný vývoj populačnej klímy v jednotlivých krajinách.

MPIDF už vypracoval návrh dotazníka, ku ktorému v súčasnosti prebieha odborná diskusia. V pripravovanom dotazníku sa uvažuje o dvoch časových blokoch. Prvý bude zameraný na minulosť respondenta - život u rodičov, bývanie, rodinu, detstvo, vzdelanie, zamestnanie, druhý na súčasnú situáciu respondenta v čase interview – na domácnosť a bývanie, zamestnanie, príjem, antikoncepciu, súčasného partnera; sociálne siete, sociálnu podporu, deti, orientáciu na rodinu, vzťahy v domácnosti, psychologické aspekty, hodnoty, normy, problémy pohlaví). Celý dotazník má zatiaľ 11 modulov. Upravená verzia dotazníka bude pripravená koncom augusta 2001.

Druhá etapa FFS sa začne realizovať v rokoch 2002-2003 v krajinách strednej a východnej Európy, ktoré vzhľadom na rýchle zmeny v plodnosti pociťujú potrebu výskumu populačnej klímy ako veľmi naliehavú. Ostatné európske krajiny by sa mali pripojiť neskôr. Zber dát vykoná každá krajina samostatne. Koordinátorom týchto prác bude PAU/ECE v Ženeve a Konzorcium európskych demografických inštitúcií. Finančné prostriedky si zabezpečuje každá krajina sama. MPIDF je schopný poskytnúť technickú pomoc pri príprave a realizácii projektu, vrátane vyškolenia pracovníkov. Každá zúčastnená krajina si môže do zisťovania zakomponovať vlastné moduly.

Population Policy Acceptance (PPA)

Medzinárodný projekt PPA vznikol na začiatku 90. rokov ako reakcia na zmeny v populačnom vývoji po rozpade východného bloku. V centre pozornosti zisťovania sú názory obyvateľstva na opatrenia rodinnej politiky (súčasná a budúca). Zisťovanie sa však dotýka aj ďalších významných tém z oblasti reprodukcie – dôvody poklesu pôrodnosti, všeobecná hodnotová orientácia, vzťah k manželstvu, rodine a deťom, motívy pre narodenie dieťaťa, vzťah k cudzincom a starším ľuďom.

PPA umožňuje získať tri druhy základných informácií:

- Vzťah hodnôt zameraných na deti a rodinu a postojov k sobášu a rodičovstvu. Do tejto oblasti patrí aj hodnotenie spoločných rysov a zvláštností v hodnotení opatrení rodinnej politiky.
- Nástroje pre rozhodovanie politikov. Pre tvorcov rodinnej politiky je potrebné poznať názory adresátov opatrení rodinnej politiky. Z pohľadu európskej integrácie je tento aspekt rodinnej politiky mimoriadne významný.
- Rozdiely v pôsobení a dôsledkoch populačnej a rodinnej politiky vo vyspelých krajinách západnej Európy a v transformujúcich sa krajinách strednej Európy.

Prvej etapy projektu, ktorá je už ukončená a vyhodnotená, sa zúčastnilo 9 krajín. V súčasnosti prebiehajú prípravné práce pre druhú etapu projektu (PPA II), ktorá je plánovaná na obdobie 2002 – 2004. V oblasti rodinnej politiky nadväzuje druhá etapa na prvé zisťovanie, pričom výsledky budú porovnateľné. V druhej etape bol dotazník rozšírený o ďalšie moduly (nie sú povinné). Ťažisko rozšírenia sa dotýka problematiky starnutia a migrácie. Druhej etapy sa zúčastňuje zatiaľ 13 krajín – Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Estónsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Holandsko, Poľsko, Rumunsko, Slovinsko a Španielsko. PPA II je otvorený aj pre ďalšie krajiny. Organizátori poskytujú podporu hlavne v oblasti metodiky. Každá krajina si musí sama zabezpečiť finančné zdroje na realizáciu zisťovania.

Posledná verzia dotazníka obsahuje 95 otázok rozdelených do 10 blokov. Prvých 5 blokov (49 otázok) sa dotýka pôrodnosti, rodiny a rodinnej politiky. Táto časť zisťovania je povinná pre všetky zúčastnené krajiny a je základom pre medzinárodné porovnanie a tiež zabezpečuje vytvorenie časového radu informácií o populačnej klíme (nadväznosť na PPA I). Ostatné bloky sa týkajú vzťahu pohlaví, životných hodnôt, opatrovania detí, starnutia a cudzincov. Tieto bloky nie sú povinné, je možné ich dokonca nahradiť špeciálnym blokom, ktorý je zaujímavý pre príslušnú krajinu.

2.2 Zisťovanie populačnej klímy na Slovensku (v rámci Československa)

Zisťovanie populačnej klímy má na Slovensku pomerne bohatú tradíciu. Je preto paradoxom, že v súčasnosti neprebíha u nás ako v jednej z mála európskych krajín žiadne pravidelné celoštátne zisťovanie populačnej klímy.

Prvé zisťovanie populačnej klímy pod názvom Prieskum rodičovstva sa uskutočnilo v rámci bývalého Československa v roku 1956. Za týmto zisťovaním nasledoval celý rad

d'alších zisťovaní populačnej klímy. Ich výsledky nie sú celkom porovnateľné, nakoľko jednotlivé zisťovania sa líšia rozsahom, spôsobom výberu aj formuláciou otázok.

Spomenúť treba hlavne celoštátne zisťovania organizované štatistickým úradom: Zisťovanie plodnosti (1977), Výskum reprodukcie (1981) a Prieskum o plánovanom rodičovstve (1985).

Zisťovanie plodnosti

V roku 1977 uskutočnil Federálny štatistický úrad zisťovanie plodnosti, ktoré obsahovo nadväzovalo na World Fertility Survey. Zisťovanie bolo zamerané na vydaté ženy žijúce vo svojom prvom manželstve, ktoré boli mladšie ako 45 rokov. Zisťovanie v teréne uskutočnili ženské sestry formou dotazníka. Respondentky boli vybrané náhodným výberom ako podsúbor výberového súboru Mikrocensus 1977. Na Slovensku sa výskumu zúčastnilo 1032 žien.

Na základe medzinárodného odporúčania bol vytvorený dotazník so 42 otázkami rozdelenými do 7 častí – základné údaje o žene, manželstvo, tehotenstvo, plánované rodičovstvo, antikoncepcia, zamestnanie ženy a názory na populačné opatrenia.

Informácie o plodnosti boli spracované v kombinácii s informáciami o respondentkách, (bydlisko - veľkosť obce, vek ženy, vzdelanie ženy, zamestnanie ženy, počet súrodencov ženy, ako aj bytová a finančná situácia).

Výskum reprodukcie

Výskum reprodukcie uskutočnil v roku 1981 Federálny štatistický úrad v spolupráci s Federálnym ministerstvom práce a sociálnych vecí a národnými ministerstvami zdravotníctva. Cieľom zisťovania bolo zistenie stavu reprodukcie obyvateľstva a populačnej klímy.

Zisťovanie sa uskutočnilo u vydatých žien mladších ako 40 rokov. Výber žien do súboru sa uskutočnil zámerným kvótnym výberom, na Slovensku bolo do zisťovania zahrnutých 970 respondentiek. Dotazník vypracoval Federálny štatistický úrad a väčšina otázok sa týkala informácií o plánovaní rodiny a o veľkosti rodiny. Niektoré výsledky tohto zisťovania boli porovnané so zisťovaním plodnosti z roku 1977.

Prieskum plánovania rodičovstva

Prieskum plánovania rodičovstva uskutočnil Federálny štatistický úrad v spolupráci s národnými štatistickými úradmi v roku 1985. Metodika prieskumu sa v zásade zhodovala

s predchádzajúcim zisťovaním z roku 1981. Hlavné výsledky sú preto porovnateľné, aj keď sú rozdiely v technike výberu, veľkosti výberového súboru a tiež vo vlastnej realizácii zisťovania.

Zisťovanie sa uskutočnilo na výberovom súbore mladých manželských párov formou anonymnej poštovej ankety. Podmienkou zaradenia do ankety bolo obojstranne prvé manželstvo, vek do 30 rokov, dĺžka trvania manželstva najviac 5 rokov (v takýchto manželstvách sa v tom období rodilo takmer 80% z celkového počtu narodených detí). Samotný výber bol dvojstupňovou kombináciou zámerného a náhodného výberu. Na prvom stupni sa vyberali okresy tak, aby boli reprezentatívne zastúpené všetky typy okresov (priemyselné, poľnohospodárske, urbanizované aj vidiecke). V druhom stupni boli vybrané matriky na ktorých boli z matričných záznamov náhodným výberom vybraní respondenti do výšky stanovených kvót.

Do spracovania bolo na Slovensku zahrnutých 1844 dotazníkov. Dotazník obsahoval 26 otázok, ktoré sa týkali počtu detí (skutočný, plánovaný, ideálny), plánovania veľkosti rodiny, antikoncepcie, umelého prerušenia tehotenstva, starostlivosti o deti, názorov na populačné opatrenia a návratu do zamestnania po materskej dovolenke.

2.3 Zisťovanie populačnej klímy na Slovensku od roku 1993

Po rozdelení Československa pokračovala Česká republika v zisťovaní populačnej klímy. V 90. rokoch sa v Česku uskutočnili dve významné celoštátne zisťovania populačnej klímy - Výběrové šetření o reprodukčnom zdraví (1993) a Šetření rodiny a reprodukce (1997) ako súčasť FFS. Na Slovensku sa v 90. rokoch uskutočnili len parciálne výskumy populačnej klímy, ktoré organizovali niektoré inštitúcie resp. pracoviská.

Európska longitudinálna štúdia tehotenstva a detstva na Slovensku (ELSPAC)

Štúdiu ELSPAC iniciovala WHO ako monitorovanie prenatálneho a postnatálneho vývoja detí. Zisťovanie formou dotazníkov sa uskutočnilo v 7 európskych krajinách a bolo do neho zahrnutých 33 tisíc detí. Na Slovensku zabezpečoval výskum Ústav preventívnej a klinickej medicíny.

Cieľom štúdie bolo zistenie biologických, enviromentálnych, sociálnych, psychologických a psychosociálnych faktorov vývoja detí v prenatálnej, natálnej a postnatálnej fáze. Prenatálna časť výskumu prebehla v období 1993 – 1995, získali sa údaje od 1355 rodín.

Natálna časť prebehla v tom istom období a počet detí bol doplnený na 3000. V súčasnosti štúdia pokračuje postnatálnou časťou.

Reprodukčné správanie žien na Slovensku

Pre Slovenskú spoločnosť pre plánované rodičovstvo a výchovu k rodičovstvu zrealizovala zisťovanie agentúra FOCUS v roku 1996. Cieľom bolo zistenie vedomostí, postojov ako aj sexuálneho správania slovenských žien. Zisťovanie sa uskutočnilo pomocou štandardizovaného dotazníka na vzorke 1015 žien vo 15-44 rokov. Súbor bol reprezentatívny podľa vzdelania, národnosti a miesta bydliska.

Populačné zámery vysokoškolských študentov v SR

Zisťovanie uskutočnil Ústav sociálneho lekárstva LFUK v roku 1997. Dotazníkovou metódou sa zisťovali názory vysokoškolákov na partnerstvo, manželstvo, rodičovstvo a najbližšie životné ciele. Skúmaný súbor tvorilo 493 študentov z 22 fakúlt slovenských vysokých škôl. Išlo väčšinou o študentov 4. ročníka rôzneho študijného zamerania.

Výskumná sonda Medzinárodného strediska pre štúdium rodiny

Ide o výskumnú sondu medzi študentmi nadstavbovej školy v Dolnom Kubíne, ktorá sa začala realizovať v roku 1994 a opakuje sa každoročne, pričom je predpoklad, že výskum bude ďalej pokračovať. Zber dát sa realizuje formou dotazníka. Zisťovanie je zamerané na nasledovné oblasti: predstava o budúcom manželskom živote, plánovaný vek vstupu do manželstva, ideálny vek pre uzatvorenie sobáša pre chlapcov a dievčatá, plánovaný počet detí, plánovaný vek pre narodenie prvého dieťaťa, partnerské vzťahy, identifikačné znaky.

Náboženstvo

Výskum uskutočnil Sociologický ústav SAV v spolupráci s agentúrou MVK v roku 1998 na vzorke 1284 respondentov ako súčasť medzinárodného programu ISSP.

Európsky výskum hodnôt

Výskum uskutočnil Sociologický ústav SAV v spolupráci s agentúrou MVK v roku 1999 na vzorke 1327 respondentov ako súčasť medzinárodného výskumu hodnôt.

3. Návrh zisťovania populačnej klímy v SR

Na Slovensku je potrebné pripraviť a realizovať klasické, celoštátne a pravidelne sa opakujúce zisťovanie populačnej klímy. Zisťovania, ktoré sa uskutočnili v poslednom období, síce poskytujú zaujímavé informácie, sú však limitované rozsahom výberového súboru ako aj svojim zameraním.

Do úvahy prichádzajú dve možnosti ďalšieho postupu. Buď sa pripojiť k existujúcemu medzinárodnému projektu alebo navrhnúť nové, vlastné zisťovanie. Z hľadiska kvality zisťovania (na príprave medzinárodných projektov sa zúčastňujú poprední odborníci z viacerých krajín) ako aj porovnateľnosti výsledkov, považujeme za výhodnejšie napojenie na medzinárodný projekt. Zároveň si uvedomujeme nutnosť existencie menších zisťovaní populačnej klímy, ktoré budú naďalej v rámci svojich možností realizovať jednotlivé pracoviská a ktoré budú mapovať špecifické problémy, ktoré nemôže postihnúť veľký medzinárodný projekt.

Sme toho názoru, že komplexný obraz o populačnej klíme poskytne najlepšie kombinácia veľkého medzinárodného projektu a menších výberových zisťovaní. K tomuto záveru dospeli aj účastníci demografického diskusného popoludnia (vo februári 2001), ktoré bolo venované zisťovaniu populačnej klímy.

Pri porovnávaní dvoch najvýznamnejších medzinárodných projektov sme zohľadnili viaceré kritéria:

- Odborné zázemie:

FFS 2 aj PPA II sú veľké medzinárodné projekty, podporené významnými demografickými inštitúciami a odborníkmi z celej Európy. Odborným garantom druhej etapy PPA je Bundesinstitut für Bevölkerungsforschung vo Wiesbadene, odborným garantom druhej etapy FFS je Institut für demographische Forschung v Rostocku.

- Doplnenie vlastných modulov:

V obidvoch zisťovaniach si každá zúčastnená krajina môže v prípade záujmu navrhnúť a zakomponovať do zisťovania vlastné moduly.

- Obsah a rozsah zisťovania:

Obsah aj rozsah zisťovania sú v obidvoch prípadoch porovnateľné.

- Doba realizácie:

V obidvoch prípadoch je zisťovanie plánované na obdobie 2002 až 2003. V súčasnosti prebieha príprava zisťovania vrátane prípravy dotazníka.

- Počet zúčastnených krajín:

Do prípravnej fázy FFS 2 sú zapojené prakticky všetky európske krajiny, počet účastníkov PPA II je podstatne menší.

Pri výbere medzinárodného projektu navrhujeme uprednostniť FFS 2. Nakoľko obidva projekty považujeme po odbornej aj organizačnej stránke za rovnocenné, rozhodujúcou prednosťou FF2 je podstatne väčší počet zúčastnených krajín. Pri celoeurópskom zisťovaní populačnej klímy by Slovensko jednoznačne nemalo chýbať:

Návrh zisťovania populačnej klímy v SR

Návrh zisťovania populačnej klímy v SR, ktorý je ďalej prezentovaný, je už zladený s požiadavkami a potrebami FFS 2, pričom sa v najväčšej možnej miere zohľadňujú potreby zisťovania populačnej klímy na Slovensku. Návrh obsahuje len tú časť zisťovania, ktorá sleduje hlavný cieľ a je základom pre dlhodobý výskum. Okrem tejto základnej časti je možné využiť zisťovanie na získanie názorov obyvateľstva na ďalšie otázky súvisiace s demografiou a reprodukčným správaním. Táto časť zisťovania nie je obsahom tohto návrhu a môže byť riešená formou doplnkových modulov, o počte a obsahu ktorých sa môže podľa aktuálnej situácie rozhodnúť pred každým zisťovaním.

Cieľ zisťovania

Získať informácie o

- poznatkoch a postojoch obyvateľstva k súčasnému populačnému vývoju,
- názoroch na rodinnú politiku a životný štýl
- zámeroch v oblasti reprodukcie.

Obsah zisťovania

Vzhľadom na stanovené ciele možno zisťovanie z obsahového hľadiska rozdeliť na niekoľko základných častí: súčasný populačný vývoj, rodinná politika, životný štýl, zámery v oblasti reprodukcie, plánované rodičovstvo, vzťah pohlaví.

Cieľová populácia

Cieľovou populáciou je obyvateľstvo vo veku 18 až 44 rokov trvale žijúce na území SR.

Metóda výberu

Pri výbere sa použije trojstupňový náhodný výber.

Veľkosť výberového súboru

Predpokladaný rozsah súboru je 0,5 promile, t.j. cca. 2700 osôb. Túto predstavu bude potrebné zladit' s požiadavkou organizátorov FFS 2, ktorí požadujú väčší rozsah výberového súboru – cca. 5000 osôb.

Opora výberu

Výber jednotiek sa uskutoční prostredníctvom opory výberu. Základným súborom opory výberu sú údaje úplného zisťovania Sčítanie obyvateľov, domov a bytov v SR v roku 2001. Vytvorenie výberového súboru je možné rôznymi technikami náhodného výberu podľa vybraných charakteristík štatistickej jednotky (osoby).

Zber údajov

Individuálne rozhovory v domácnostiach na základe dotazníka.

Organizačné zabezpečenie

Zisťovanie populačnej klímy bude zahrnuté do systému výberových zisťovaní na Štatistickom úrade SR.

Časový harmonogram

Prvé zisťovanie populačnej klímy sa plánuje uskutočniť v roku 2003. Tento termín je v súlade s časovým harmonogramom FFS 2, poskytuje dostatok času na prípravu zisťovania a k dispozícii bude aj nová opora výberu zo SODB 2001.

Ďalšie zisťovania populačnej klímy sa uskutočnia v pravidelných intervaloch v súlade s harmonogramom FFS a harmonogramom ďalších výberových zisťovaní v SR.

Rozpočet

Na realizáciu zisťovania populačnej klímy je potrebné vyčleniť špeciálne finančné prostriedky vo výške približne 0,8 až 1,5 mil. Sk (v závislosti od veľkosti výberového súboru). Okrem možnosti získať prostriedky z rozpočtových zdrojov prichádza do úvahy aj financovanie z grantov, prípadne kombinované rozpočtovo – grantové financovanie.

4. Záver

Hlavným cieľom tejto štúdie je poukázať na potrebu zisťovania populačnej klímy a načrtnúť riešenie pre Slovensko. Na túto prípravnú etapu musí nadviazať rokovanie o realizácii zisťovania populačnej klímy, ktoré sa bude zaoberať otázkami organizácie, financovania, a samotnej realizácie. Na tento účel bude potrebné vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá bude zároveň v kontakte s organizátormi zisťovania. Všetky prípravné práce treba ukončiť do konca roku 2002, aby zisťovanie populačnej klímy mohlo prebehnúť v roku 2003.

Literatúra

- Aleš, M., Srb, V.: Výzkum reprodukce. Demografie, 25, 1, str. 19 – 33.
- Cupaník, V., Kliment, M.: Reprodukčné správanie žien na Slovensku. Slovenská gynekológia a pôrodnictvo, 5, 1, str. 9 – 12.
- Čákiová, E.: Šetření reprodukce a rodiny. Demografie, 41, 2, str. 85 – 94.
- Čermák, V.: Výběrové statistické zjišťování. SNTL, Praha, 1980.
- Dorbritz, J., Fux, B.: Einstellungen zur Familienpolitik in Europa. Harald Boldt Verlag, Mníchov, 1997.
- FFS Newsletter 18. UNECE, Ženeva, 2000.
- FFS Newsletter 19. UNECE, Ženeva, 2000.
- Kraus, J.: Průzkum plánování rodičovství. Demografie, 29, 1, str. 23 – 33.
- Pavlík, Z.: Základy demografie. Academia, Praha, 1986.
- Priorities for the ECE Population Activities Unit for the period 2000 – 2003. UNECE, Ženeva, 1999.
- Srb, V.: Šetření plodnosti. Demografie, 21, 1, str. 4-14.
- Válkyová, I., Jurčovičová, M., Javorská, Z., Wsólová, L. (1997): Európska longitudinálna štúdia tehotenstva a detvstva na Slovensku. 6. demografická konferencia, Domaša, 1997.
- Volná, A., Mistríková, Ľ., Heřmanová, D.: Počet dětí, manželstvo a rodičovstvo v populačných zámerech slovenských vysokoškolských študentov. Slovenská štatistika a demografia, 9, 3, str. 45 – 58.

Vydal **Inštitút informatiky a štatistiky**
Dúbravská 3, 842 21 Bratislava

V edícií: **Akty**

Pod číslom: **5**

Vedúci redaktor: **Ing. Boris Vaňo**

Výkonný redaktor: **RNDr. Ján Mészáros**

Počet strán: **16**

Počet výtlačkov: **30**

Tlač: **Inštitút informatiky a štatistiky Bratislava**

22-2001-A/5